

УДК 821.112.2
Р37

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

First published in the German language
as «Station am Horizont» by Erich Maria Remarque

Перекладено за виданням:
Remarque E. M. Station am Horizont : Roman /
Erich Maria Remarque. — Köln: Kiepenheuer & Witsch, 2020.

Переклад з німецької *Єлени Даскал*

Дизайнер обкладинки *Анастасія Федай*

ISBN 978-617-15-0703-6
ISBN 978-3-462-05467-5 (нім.)

- © The Estate of the late Paulette Remarque, 1998
- © Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG, Cologne/ Germany, 1998
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2024
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2024

I

Кай сам здивувався думці, що вже рік, як повернувся додому, дістався земель, де провів свою юність, та людей, із якими виріс. Повертаючись назад, він завжди знаходив їх точно такими ж, якими покинув, — графиню Гест, котра полюбляла лимонну випічку й романтичну музику; сивочолого герра фон Кроя, брата і сестру Хольгерсен. Тільки юна Барбара більше не була дитиною, як колись.

Досі можна було посидіти на терасі перед панським маєтком. Двері до музичної кімнати відчиняли, адже вважалося, що музика, доповнена осінніми враженнями, задає певного настрою. Гарним тлом для цього був парк із пожовклим листям. Після цього й вечеря ставала привітнішою — виважені перекази бувальщини покращували апетит.

Буття тут текло спокійно й облаштовано, наближено до землі, стримуване порами року й підтримуване подіями дня; важливіше було думати про посівну та жнива, ніж про серце. Усі жили однаково, різниця була невелика; усі знали так давно, що вже мало чим могли здивувати, а через це й віддавали перевагу не надто тісному спілкуванню стосовно здорових практичних справ. Нікому не заважало, що буття тут нескінченно повторювалося через невеликі проміжки часу, і ніхто й гадки не мав, наскільки людину псує безперервне сусідство й породжує замість легкої інтриги багатослівну нудьгу.

Вітер без поспіху шурхотів у верхівках платанів, подекуди заглушуючи музику. За деревами запізнило спалахувала блискавиця.

Каю було тривожно; він раптом відчув, що хвилини й секунди його життя незворотно спливають, а він сидить тут, слухаючи одним вухом; десь завжди беззвучно стікав час — зачудовував і лякав своїм туманним плином, безупинним, наче нестримне кровопролиття.

Він більше не міг цього витримувати; вигадав якусь відмовку, попрощався і пішов до стаєнь, щоб забрати коня й поскакати лугом додому.

У теплих сутінках, що пахнули соломою й диханням тварин, між кіньми лежала Фруте породи блакитний дог. Вона підстрибнула, почувши господареві кроки, і з гавкотом збуджено помчала вперед.

На вулиці гавкіт перейшов у радісне скавчання. Кай прислухався. На порозі застигла юна Барбара й гукнула:

— Каю, я хочу проїхати частину дороги з вами. Який сьогодні вдалий для цього вечір! Десь там за лугом ще причаїлася негода.

Вона обіперлася на стійло й подивилася на нього. Обличчя ховалося в затінку приміщення, світло захоплювало лише контури рота й чола, розпливчасті світлі та темні плями химерного збудження. Слабеньке світло, що лилося крізь вікно, віддзеркалювалося в дівочих очах.

Кай бачив, як нею керує щось, чого дівчина поки що сама не помічає. Вона пішла за ним, переконана, що хоче проїхатися верхи, однак ішлося про дещо більше.

Посеред близькості живих тварин, посеред гладкої шерсті коня і блискучого хутра Фруте, котра міцно тиснулася до нього, посеред тупоту, стишеного сопіння й передзвонів ланцюгів Кай узяв дівчину за руки і наполегливо промовив:

— Барбаро, доки я їхав геть і повертався назад, ви щоразу дорослішали, і так чудово було знову вас зустріти. Вам ніколи не варто їхати звідси, повірте мені, ваше місце тут, у цьому панському маєтку з його липами і платанами, кіньми та собаками. Людині не слід ані їхати кудись, ані повертатися, адже, повернувшись, виявляєш, що дещо змінилося, і не знаходиш ладу із самим собою. Але ваше, Барбаро, місце тут, у цій тиші, де ви зможете проживати власне життя, даючи раду його найпростішим справам.

Її руки смикнулися в його долонях. Дівчина не відповіла.

Мовчання набрякало між ними й густішало, перетворюючись на очікування.

Він порушив тишу, доки та не зробилася багатозначною:

— Запрягаймо вашу кобилу, Барбаро...

Вони поскакали пліч-о-пліч. За парком простягнулися поля та рілля, посередині лежало село; а далі хизувалося березове пустище, ялівцеві кущі й рунічні камені.

На небокраї купчилися хмари. Їх протинали звивисті жилки блискавиць. Коні підвели голови. Вітер, що причаївся перед лісом, раптом різонував цей вечір.

— Але ви знову хочете податися геть, Каю?

— Не знаю... можливо. — Кай рвучко пригнувся і знову випростався. — Можливо, Барбаро.

Вони поскакали швидше. Дорога здіймалася на підвищення. Звідти відкривався краєвид на далечінь. Обидвоє притримали тварин. Тіні оточили пагорб і скрадалися серед хашів та каміння. За ними у злегка згорблених сутінках майорів луг. Блискавиця яскравішала. Її сполохи щоразу вихоплювали з темряви,

наче видіння, село, що лежало на обрії. Яскраве світло чітко демонструвало рядки дахів й низьку світлу вежу, воно спалахувало та згасало, наче все провалювалося у прірву. Побачене за секунду здавалося далекою фата-морганною, нереальним сновидінням, адже чергування світла та темряви не супроводжувалися вуркотінням грому.

Залізничний насип перетинав пейзаж прямою лінією. Рейки тягнулися ним, як надійна блискуча обіцянка, робилися сріблястими й матовішими, а десь далеко зливалися в одну фосфоресційну точку.

«Вони тікають у безкінечність», — подумав Кай. Спина коня під ним рухалася ритмічно, довгі рейки простягнулися кудись далеко, вітри та блискавиці розшарпали ніч. Він крикнув Барбарі:

— Нам варто стишити крок — о цій порі має проїхати потяг.

Земля затремтіла, а десь у надрах застугоніло. Дроти над залізничним насипом раптом задзвеніли металом і заспівали тоненько, перекрикуючи дедалі гучніший гуркіт; вервечка сигнальних вогнів, змигуючи, промайнула, наче низка застиглих на площині крапель блискавки, безшумно відкинулося вгору крило сигнальної щогли; над рейками розлилися вогні й погналі перед собою море білого світла — повз роззяв із шипінням промчав експрес із довгими яскраво освітленими вагонами — глип у віконце — люди — постать, що обіперлася на шибку, — жінка чи чоловік? — проїхав — і задні вогні потяга вже яскраво загойдалися над лугом, а гуркотливі рейки знову змовкли.

Кай влаштувався у сідлі, міцно обіпершись на кулаки. Світлий острівець промчав крізь пейзаж, мов комета — прилетів із невідомого й у невідомості зник;

усередині люди, зведені до купи за кілька годин до цього, розпливуться насібіч за кілька годин після цього — такий собі фрахт таланів, що стрілою летіли крізь темряву в освітлених купе, — за ним фантастичною звабою здіймався вихор таємниць — здавалося, над краями рівнини, з хмар і тіней, із землі та ночі полилися голоси, збиті з пантелику. Вони збивали з пантелику: море, прибій, що бентежив і вабив...

Над пустинням покотився перший удар грому. Кай виструнчився. Усміхнувся Барбарі й забрав у неї віжки:

— Барбаро, ви мали рацію; я знову хочу податися геть. Я подорожуватиму, негайно рушаю в путь. Шануйтеся, я завдячую вам найчарівнішою миттю...

Він випустив віжки і вже хотів поскакати геть. Та його стримувало обличчя дівчини, досі залишалося щось несказане, щось вагоме й важливе, що не хотіло втілюватися в слова, не давалося в руки непевним означенням, воно прослизало між ними і зникало в круговерті образів. Чоловік поспіхом і майже рвучко схопився за найближчий із них і крикнув:

— Я повернуся...

Слова були не ті, та час підганяв, зробився живим, наче кожна змарнована хвилина псувала життя, кінь крутився і гарцював, підхопивши неспокій вершника...

Аж тоді юна Барбара підвела голову і зробила рух — Кай усе збагнув. Він знову повернув шию коня, хотілося більшого — підїхати до дівчини; він знав, що вона впаде йому на груди, проте незгірш знав ще дещо: «ні» досі було суворішим, стримуване зачалося глибше, не можна збурювати цю кров. Він опанував себе, різко розвернув коня за мить до того, як спінилася хвиля, помахав і, не озираючись, поскакав галопом із

пагорба до свого будинку. Перед ним крізь трави, схожа на блакитну лисицю, неслася Фруте.

Кай заїхав у двір, відвів коня до стайні й узявся самотужки витирати його, але незабаром зупинився, віддав щітки й ганчірки служникові та пішов до своїх покоїв.

Там хизувалися скріплені металевими пластинами великі валізи з побитими кутиками, пошарпаними й подряпанними боками, але прикрашені різнокольоровими наклейками — на них місця живого не було від етикеток і готельних марок; кожна етикетка уособлювала одну зупинку, течію стрімких, наче мартини, днів, один спогад. На краю наполовину заклеєна характерна етикетка від «Мена Гауз» — пальми, пустеля, піраміди, сірій, як сланець, Ніл, перед їдальнею для пастухів грав військовий оркестр, поля для гольфу в хелуанському «Гранд-готелі», сонце сідало за Асуан, готель «Катаракт», мандрівка ледачою дахабією¹ простісінько до нефритових небес; а он там готельна марка «Галле Фейс»² — пляж Коломбо, де прибій бризкає мало не до вікон, де у залі в мавританському стилі, наповненій джижчанням вентиляторів, двадцяттеро мовчазних, убраних у біле індійців-боїв терпляче чекали за колонами, коли можна буде принести самотньому гостю содової і зелених сигар; ось «Гранд-отель Гардоне» зі своєю кричущою картинкою з озера Гарда — поїздка моторним човном крізь бризки та сонце, Мод та пообідні години Сен-Вігіля; коричнева багажна квитанція залізниці в Андах — підйоми зв'язкою над прірвами у Кордильєрах, на одній зупинці тупала індіанська дитина, ще така зворушливо-безпомічна в русі, з видовженою головою, вона диви-

¹ Двощоглове вітрильне судно. (Тут і далі прим. перекл.)

² Променад на Шрі-Ланці.

лася із занадто великого пончо приголомшливим поглядом столітнього старигана; митні відмітки з Буєноса, з Ріо, ночі під тропічним місяцем, розбурхані пасатом, американка і негр із корабельного оркестру; готель «Медан», «Палац», «Гранд-Орієнт», «Бейтензорг» — яванське плато, бронзові дівчатка й ніч, наповнена перегуком гонгів Гамелані¹. Кожна наклейка була минулим, кожна тепер перетворювалася на сьогодення, на звабливий заклик життя; ці незграбні валізи — дерево, латунь і шкіра, товсті, кутасті, грубі, ночами на подвір'ї посеред пустища вони були світовими радіостанціями, антенами буття, а з їхніх різнобарвних і вицвілих наклейок лилася мелодія чужини.

Кай узяв невеличку валізу й відчинив замки — на нього ледаче позіхнули порожнини, які досхоchu наїлися білизни та костюмів.

Він спакував усе за один підхід й одразу відніс валізи в гараж. Потім повернувся і перевдягнувся для подорожі. Він чудово розумів, що його вчинок безглуздий і що краще було б спокійно владнати всі справи й поїхати на годину чи день пізніше, проте не хотілося псувати це розслаблене, всеохопне кайфове відчуття пристойностями і роздумами; він без зайвих міркувань стрімголов віддався йому та ще й посилив, кинувши себе самого, власні рухи, власні слова, власні думки у його вихор.

Перехопивши кілька шматочків, він віддав розпорядження своєму управляючому, підписав кілька паперів та знову пішов до гаража, натягнув автомобільний костюм проти пилюки, свиснув Фруте, що одним стрибком опинилася поруч, натиснув на стартер

¹ Індонезійський оркестр.